

Dyslexie Protocol

Reggesteijn

Juni 2021

Definitieve versie	
Ingangsdatum	21 september 2021
Behandeld door (G)MR	20 september 2021
Definitief besluit CvB	17 september 2021
Beheerder	Coördinator Passend Onderwijs, dyslexie coaches
Gebruiker	Docenten, dyslexie coaches
PDCA-cyclus	Jaarlijkse check, juni, door beheerders
Revisiedatum	2025, tenzij herziening vanuit wettelijke kaders eerder benodigd is.
Einddatum	Zodra dit document van het DWO en/of website is verwijderd
Publicatiemedium	DWO, website

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Wat is dyslexie?.....	5
3. Wat heeft Reggesteyn te bieden aan leerlingen met dyslexie?.....	5
4. De dyslexieverklaring	6
Wie mag een dyslexieverklaring afgeven?.....	6
Hoe lang is een dyslexieverklaring geldig?.....	6
Welke verplichtingen heeft de school?.....	6
5. De testprocedure	6
Fase 0: Analyse gegevens basisonderwijs.....	6
Fase 1a: Algemene dyslexie screening.....	6
Fase 1b: Visuele screening.....	7
Fase 2: Overleg met de orthopedagoog	7
Fase 3: Uitgebreid screeningsonderzoek	7
Fase 4: Intelligentieonderzoek.....	7
Fase 5: Nabespreking.....	7
Kosten:	7
6. Rechten en plichten van leerlingen.....	8
6.1. Wat mag een leerling van ons als school verwachten?	8
6.2. Wat krijgen leerlingen met een dyslexieverklaring aan faciliteiten?	8
6.3. Wat verwachten wij van leerlingen? De leerling.....	9
6.4. Wat verwachten we van ouders?	10
Bijlagen	
Bijlage 1: Ontheffingsregeling moderne vreemde talen	11

1. Inleiding

CSG Reggesteyn kent een dyslexiebeleid voor leerlingen met dyslexie, met als doel leerlingen in staat te stellen het diploma te halen dat past bij hun cognitieve capaciteiten en mogelijkheden, waarbij school rekening houdt met hun dyslexie. Elke school is verplicht om een dyslexie protocol te hebben. De inhoud van het dyslexie protocol is echter schoolbeleid. In dit herziene dyslexie protocol van Reggesteyn staat beschreven op welke manier wij leerlingen met dyslexie ondersteuning bieden. Het bestaande protocol is overzichtelijker en leesbaarder gemaakt. De wettelijke regels zijn aangevuld met Reggesteyn brede afspraken en wordt jaarlijks gecommuniceerd met alle betrokkenen. Onze afspraken, de informatie en ons handelen zijn gebaseerd op onderstaande bronnen:

- Dyslexie Centraal: Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs website: www.dyslexiecentraal.nl
- College voor Toetsen en Examens (CvTE): Kandidaten met een beperking websites: www.cvte.nl / www.examenblad.nl
- SLO: dyslexie: <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/dyslexie/>
- Overheid: artikel 26e – ontheffingen en vrijstellingen vwo en havo: https://wetten.overheid.nl/BWBR0045787/2024-08-01#Hoofdstuk2_Paragraaf1_Artikel2.2

Dit protocol gaat niet over het ondersteunen van leerlingen die taalzwak zijn om andere redenen dan dyslexie. Ook gaat het niet over het bieden van ondersteuning aan NT2 leerlingen.

CSG Reggesteyn heeft dyslexie-coaches die dit beleid goed kunnen helpen uitvoeren en aansturen en die tevens een vertrouwd gezicht voor de leerlingen zijn. Deze personeelsleden hebben een opleiding genoten zoals orthopedagoog, RT-er/dyslexiespecialist en/of Master SEN.

2. Wat is dyslexie?

Definitie

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spelling op woordniveau. (Zie dyslexieprotocol VO: dyslexiecentraal.nl)

Bovenstaande definitie heeft uitsluitend betrekking op de belemmering zoals die zich voordoet op het vaardigheidsniveau van de leerling. Objectief waarneembaar gedrag in het lezen en spellen staat hierbij centraal. Op het voortgezet onderwijs betreft dit problemen bij het lezen en spellen in het Nederlands en ook in de moderne vreemde talen. Leerlingen kunnen echter ook problemen ervaren bij andere vakken als het gaat om het lezen van schoolboeken, schrijven van verslagen en het maken van toetsen.

3. Wat heeft Reggesteyn te bieden aan leerlingen met dyslexie?

Het uitgangspunt van onze school is dat leerlingen op het juiste niveau binnen de meest passende setting onderwijs aangeboden krijgen. Dyslexie op zichzelf mag géén reden zijn om een leerling op een ander of lager niveau te plaatsen binnen de school.

De problemen van dyslectische leerlingen doen zich voor op de volgende gebieden:

- lezen en / of spellen op woordniveau
- snel en accuraat lezen van teksten
- snel en accuraat spellen bij (functioneel) schrijven

Leerlingen met dyslexie hebben recht op:

- Begeleiding van een dyslexiecoach binnen de school.
- Deze begeleiding richt zich op het preventief aanreiken van strategieën en hulpmiddelen om lesstof beter op te kunnen nemen vóór, tijdens en na de les.
- Deze persoon is tevens vertrouwenspersoon voor de dyslectische leerlingen.

Het handelen van de coach is er op gericht te voorkomen dat leerlingen onnodig in de problemen raken, maar ook om praatpaal te zijn als er tegenwind is. Daarbij wordt met de mentor samengewerkt en hebben ook vakdocenten een begeleidende rol.

CSG Reggesteyn wil leerlingen met dyslexie zelfstandig en zelfredzaam maken. In hoofdstuk 6 wordt uitgebreid beschreven welke hulp er wordt aangeboden. Maar we vragen daarnaast ook inzet en medewerking van leerlingen en ouders.

In klas 1 biedt de dyslexiecoach de hulp aan, in de hogere leerjaren ligt het initiatief meer bij de leerling zelf en heeft de begeleiding meer een coachend karakter. Dit alles onder het motto, er kan veel maar niets moet.

4. De dyslexieverklaring

Om in aanmerking te komen voor extra hulp en bepaalde faciliteiten, zal vastgesteld moeten worden of een leerling dyslectisch is. De mentoren en de dyslexiecoach gaan na welke leerlingen in leerjaar 1 eventueel nog gescreend moeten worden.

Wie mag een dyslexieverklaring afgeven?

Een dergelijke verklaring kan alleen afgegeven worden door een erkende BIG geregistreerde psychodiagnosticus. Dat is een orthopedagoog generalist, GZ-psycholoog of kinder- en jeugdpsycholoog NIP.

- *CSG Reggesteyn accepteert alleen dyslexieverklaringen die vergezeld gaan van een volledig onderzoeksrapport, waarbij hardnekkigheid en didactische resistentie is aangetoond.*

Hoe lang is een dyslexieverklaring geldig?

Omdat dyslexie een stoornis is met een structureel karakter, is de geldigheidsduur van de verklaring in principe onbepaald. Omdat de omstandigheden echter in de loop van de tijd kunnen veranderen, kan het gewenst zijn om bepaalde handelingsadviezen van de verklaring aan te passen met het oog op verandering in aanpak of faciliteiten. Dit laatste geldt voor het voortgezet onderwijs, vooral als de verklaring al lang geleden is afgegeven.

Welke verplichtingen heeft de school?

In het leerlingendossier moet de dyslexieverklaring en het onderzoeksrapport worden opgenomen.

5. De testprocedure

Om tot vaststelling van dyslexie te komen worden leerlingen in leerjaar 1, bij wie een vermoeden van dyslexie is, getest. Om deze leerlingen zo snel mogelijk te kunnen helpen met hun problemen, bestuderen we de informatie van het basisonderwijs zo snel mogelijk en worden de testen zoveel mogelijk op school uitgevoerd.

- *Leerlingen met een sterk vermoeden van dyslexie/met een dyslexieverklaring krijgen aan het begin van het schooljaar zo snel mogelijk hulp om te leren hun leerprobleem te compenseren.*

Fase 0: Analyse gegevens basisonderwijs

Op basis van de informatie van de basisschool wordt vóór de zomervakantie duidelijk bij welke leerlingen een vermoeden is van dyslexie. Aan het begin van het schooljaar wordt er een dossieranalyse gedaan waarbij wordt gelet op de gegevens uit het leerlingvolgsysteem basisonderwijs (LVS), CITO gegevens en aanwezigheid van handelingsplannen en/of extra hulp t.a.v. lezen/spellen.

Fase 1a: Algemene dyslexie screening

- Zinnendictee
- Technisch lezen
- Woordenschat
- Tempo-lezen
- Stillezen
- Dossieranalyse

Fase 1b: Visuele screening¹

Om uit te sluiten dat de lees- en spellingsproblemen veroorzaakt worden door problemen met de oogsamenwerking, wordt een visuele screening afgenomen. Deze screening bestaat uit drie testen:

- Biopator-testen met testboekje
- Basic Forms
- Van Ordenstar

Indien een leerling uitvalt op bovengenoemde testen wordt hij doorverwezen naar een functioneel optometrist en zal eerst het visuele probleem aangepakt moeten worden voordat een uitgebreide externe dyslexiescreening afgenomen gaat worden. De leerling zal gedurende een periode van 3 maanden bezig gaan met gerichte oefeningen. Uiterlijk na 3 maanden wordt er opnieuw een algemene dyslexie- en visuele screening afgenomen en zal de voortgang geëvalueerd worden.

Fase 2: Overleg met de orthopedagoog

Met alle gegevens op tafel wordt besloten door de orthopedagoog van CSG Reggesteyn wie er wel/niet wordt onderzocht. Twijfelgevallen kunnen worden besproken met een externe orthopedagoog².

Van alle leerlingen die in deze fase zitten moet worden bekeken of ze extra begeleiding (moeten) krijgen. Ouder(s)/verzorger(s) worden op de hoogte gebracht van de testresultaten en het vervolg.

Fase 3: Uitgebreid screeningsonderzoek

Afname van de 3DM door een externe orthopedagoog. Deze afname zal op CSG Reggesteyn plaatsvinden.

Op basis van dit onderzoek wordt gekeken of een leerling in aanmerking komt voor verder onderzoek of niet.

Fase 4: Intelligentieonderzoek

Afname van een intelligentieonderzoek door een externe orthopedagoog. Deze afname zal op CSG Reggesteyn plaatsvinden.

Fase 5: Nabespreking

Na het onderzoek worden ouders uitgenodigd voor een gesprek met de externe orthopedagoog en de dyslexiecoach (interne deskundige) over de resultaten en het plan van aanpak.

Kosten:

De kosten van de testen die de school zelf uitvoert, worden door CSG Reggesteyn gedragen. De kosten die gemaakt worden bij het inschakelen van een externe orthopedagoog van leerlingen uit leerjaar 1, worden voor de helft door de school gedragen als de test gedaan wordt door Instituut Nijenkamp te Almelo². Als het testen voor een dyslexieverklaring wordt gedaan bij een ander instituut, dragen de ouders/leerlingen zelf de kosten.

---

¹ De visuele screening vindt als pilot in leerjaar 2021-2022 alleen in Rijssen plaats.

² CSG Reggesteyn maakt gebruik van de diensten van Instituut Nijenkamp (Praktijk voor orthopedagogiek, studiebegeleiding en psychologisch advies) te Almelo.

6. Rechten en plichten van leerlingen

Als een leerling een dyslexieverklaring heeft, biedt CSG Reggesteyn faciliteiten. Dat zijn hulpmiddelen en afspraken die het mogelijk maken om een diploma te halen dat past bij de aanwezige capaciteiten. We vinden het namelijk belangrijk de leerlingen zo goed mogelijk te kunnen helpen. Maar CSG Reggesteyn verwacht ook dat de leerling en ouders zelf in actie komen.

6.1. Wat mag een leerling van ons als school verwachten?

- De leerlingenzorg op CSG Reggesteyn kent **een preventief karakter**. Dat wil zeggen: we geven vóóraf hulp en leren leerlingen zich te redden, zelfstandig te zijn en hun zelfvertrouwen te vergroten.
- De hulp op school heeft tot doel problemen te voorkomen. De inhoud van de hulp wordt **gekoppeld aan de lesinhoud**.
- De hulp is er op gericht om de **gereedheidskist van leerlingen te vullen** met tips en trucs die het volgen van de lessen / het leren / het lezen / het doen van toetsen makkelijker maken.
- Deze hulp aan leerlingen betreft **geen bijles**, maar er wordt samen gekeken hoe je slim en snel leert. Bij het aanleren van **compenserende strategieën** houden we rekening met de dyslexie en maken we gebruik van de sterke eigenschappen van de betreffende leerling.
- De nadruk ligt op **tips en trucs**. Te denken valt aan het uitoefenen van gespreid leren, realistisch plannen, het leren van moderne vreemde talen, mindmap maken, leerbare samenvattingen maken, hardop en top down werken etc.. Zo nodig ligt de focus op het extra inoefenen van bepaalde vaardigheden.
- Voor alle leerlingen met een dyslexieverklaring is het **voorleessoftware programma Alinea** met handleiding beschikbaar.
- CSG Reggesteyn neemt het initiatief tot contact n.a.v. de dyslexieverklaring op het moment van inschrijving en/of als men verandert van locatie.

6.2. Wat krijgen leerlingen met een dyslexieverklaring aan faciliteiten?

Klas 1 t/m het eindexamen:

- Bij alle vakken, indien nodig, extra tijd voor toetsen:
- Een kwartier bij een lesuur, bij een SO dus wat minder. Bij een SE van twee lesuren en het CSE is de verlenging maximaal een half uur.
- Uitwerken van toetsen op de computer, als schrijfgerei met spellingcontrole. Dit gebeurt in een veilige examenomgeving³.
- Voorlezen van toetsen / eigen antwoorden via voorleessoftware als Alinea en of via de software bij Exam.NET³.

Klas 1 t/m het schoolexamen geldt: Alle bovenstaande punten en

- **Cijfercompensatie** (dus met uitzondering van het CSE) **alléén bij de talen**: Als uit de dyslexieverklaring/het onderzoek blijkt dat de leerling uitvalt op lezen/spelling/leren van onsamenvangende/betekenisloze informatie krijgt de leerling bij de talen een aangepast cijfer: **0,8 X + 2punten**. Daarbij is X het onaangepaste cijfer. Leerlingen worden eerst met dezelfde normen beoordeeld als de andere leerlingen. Daarna wordt het cijfer aangepast. Dit wordt gedaan onafhankelijk van het behaalde resultaat.
- **Als er gebruik wordt gemaakt van Alinea met alleen de voorleesfunctie, blijft de cijfercompensatie staan**. Als de spellingscontrole en/of woordvoorspeller gebruikt worden, is er géén cijfercompensatie.

³ Exam.NET is een vorm van een veilige examenomgeving.

- **Proefwerken, overhoringen en examens** worden ook op papier aangeboden. Deze toetsen worden – net als voor alle leerlingen - aangeboden in **lettertype Arial, puntgrootte 12**.

Hoewel bijna het hele examen (teksten en vragen) in puntgrootte 12 is, kan bij grafieken, tabellen en dergelijke een kleinere letter worden gehanteerd. Als de toets ook op de computer wordt gemaakt, kan men zelf de opgave vergroten. In andere gevallen kan de leerling om een vergroting vragen.

- Bij **luistertoetsen** (schoolexamen CITO) maken de leerlingen gebruik van een versie met een verlengde leespauze.
- Bij **spreekbeurten / mondeling** schoolexamen wordt genoeg tijd en ruimte gegeven om zinnen te formuleren. Simpler taalgebruik wordt geaccepteerd vanwege problemen met de woordvinding. Hier dan ook geen cijfercompensatie!

Afspraken op maat!

Indien nodig zijn er andere compenserende/dispenserende faciliteiten op maat. **Die kunnen dus per leerling verschillen.**

- Geen klassikale voorleesbeurten.
- Het niet/ beperkt meetellen van dictees⁴.
- Een mondelinge toelichting/herkansing in de onderbouw. Wat je zegt telt, bij talen dan geen cijfercompensatie.
- Geen spellingsbeurten voor het bord geven.
- Eventueel minder opgaven als verlenging organisatorisch lastig is.
- Aanpassing programma MVT onderbouw⁵.
- Vrijstelling 2de moderne vreemde taal in het vwo bovenbouw⁵.
- Schrijven/markeren op de opdrachtenbladen/vragen om een dyslexieversie van een toets met meer ruimte om te schrijven op de opgave.
- Beschikbaar stellen van antwoordenboeken/bladen, een gratis kopie van aantekeningen of uitleg uit het docentenboek.
- Software van spraak naar tekst (Dragon).
- In de klas werken op een eigen laptop tijdens de les (indien toegestaan met spellingscontrole én digitaal woordenboek) waarbij naast digitale methodes ook voorgelezen schoolboeken via Dedicon kunnen worden beluisterd en bekeken.
- De kosten voor deze service via Dedicon draagt de school.

6.3. Wat verwachten wij van leerlingen?

De leerling

- volgt actief en toont inzet tijdens de hulp(lessen) van de dyslexiecoach. In klas 1 zijn die verplicht.
- neemt zelf in leerjaar 2 en hoger het initiatief nemen om waar nodig afspraken met de dyslexiecoach te maken. De mentor kan daar bij helpen. De leerling met dyslexie heeft in eerste instantie recht op een beperkt aantal keren hulp (4 tot 6 keer).
- past thuis en op school aangeleerde strategieën toe. De leerling maakt gebruik van de hulpmiddelen om zo min mogelijk last van dyslexie te hebben.
- vertoont inzet thuis en in de les, ook bij vakken die lastig zijn.

---

⁴ Als er sprake is van functionele ongeletterdheid / bijna onmogelijke SE opdrachten zoals dictee, kan een leerling een vervangende opdracht krijgen of in de onderbouw een aanpassing van het programma MVT (zie bijlage 1: vrijstellingsregeling).

⁵ https://wetten.overheid.nl/BWBR0005946/2020-08-01/#HoofdstukIII_Paragraaf3_Artikel26e

- kan ondersteunende software, zoals de websites van de gebruikte methodes bij vakken, overhoorprogramma's en compenserende voorleessoftware (Alinea) bedienen en toepassen.
- maakt vooraf zelf duidelijke afspraken met de betrokken docent over faciliteiten die bij toetsen nodig zijn. Let op de mail van de eindexamensecretaris!

Ook een leerling die tussentijds op school komt of wisselt van locatie neemt kennis van de compenserende strategieën en maakt daarvan ook gebruik (bv. voorleessoftware, 'leren leren' tips).

De eindexamensecretaris geeft alleen die leerlingen door op de meldingslijst voor de inspectie (CSE) die een schooljaar geoefend hebben met voorleessoftware en het werken op de computer tijdens toetsen en SE.

- **Bij misbruik van bovengenoemde compenserende faciliteiten, worden passende maatregelen getroffen.**

6.4. Wat verwachten we van ouders?

Van de ouders verwachten we een ondersteunende, actieve houding die het hun kind(eren) mede mogelijk maakt het diploma te halen dat bij hun mogelijkheden past.

Ouders

- bezoeken ouderavonden en ondernemen actie bij het signaleren en oplossen van mogelijke problemen.
- zorgen voor het eventueel aanvullen van het digitaal dossier. Dat kan gelden voor de dyslexieverklaring EN het onderliggende rapport van een deskundig orthopedagoog dat de verklaring ondersteunt.
- helpen hun kinderen bij het installeren van voorleessoftware zoals Alinea.
- stellen zich op de hoogte van de tips en trucs zoals die op school worden aangeleerd.

Bijlagen

Bijlage 1: Ontheffingsregeling moderne vreemde talen

Leerlingen met dyslexie kunnen in een enkel geval een aanpassing van het programma moderne vreemde talen krijgen. Dit betreft uitzonderingen. Daarom is hier **een samenvatting** van de ontheffingsregeling moderne vreemde talen toegevoegd. Dit document staat in zijn geheel op de website van CSG Reggesteyn. Ook voor dit beleidsstuk geldt: elke school dient een dergelijke regeling te hebben en dient dit te communiceren. **Echter, ook deze regeling is schoolbeleid.**

De basis voor de ontheffingsregeling is artikel 26e van het inrichtingsbesluit havo en vwo. De leerling kan vrijstelling krijgen i.v.m. een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal (o.a. dyslexie) of een zintuiglijke stoornis met een effect op taal (o.a. slechthoorden)⁶.

Aan het verlenen van de vrijstelling zijn echter wettelijke regels verbonden die door de school op schooleigen wijze uitgewerkt moeten worden. Ter voorkoming van misverstanden: het bevoegd gezag is niet verplicht ontheffing te verlenen. Het verplicht zich wel tot een gemotiveerd antwoord. CSG Reggesteyn heeft een meldingsplicht naar de onderwijsinspectie en zorgt voor een actuele registratie.

Het initiatief tot de vrijstellingsregeling wordt genomen door mentor én interne deskundigen. In samenspraak met ouders wordt dit voorgelegd aan het bevoegd gezag.

A. Onderbouw

We zetten in de onderbouw in op de ontwikkeling van compenserende strategieën t.a.v. de taalproblematiek. Iedere leerling volgt het hele curriculum. Er wordt in principe geen vrijstelling van een moderne vreemde taal (MVT) gegeven. Op basis van het leerlingvolgsysteem basisschool, een dyslexie-screening op Reggesteyn en andere aanmeldingsgegevens komen leerlingen die (mogelijk) een taalachterstand/leerstoornis hebben 'aan tafel' bij de dyslexiecoach.

Wanneer komt een leerling met dyslexie in aanmerking voor het aanpassen van het curriculum MVT?

- Slechts bij hoge uitzondering wordt er een aanpassing gedaan aan het programma van de MVT. Dit kan alleen het geval zijn als er sprake is van functionele ongeletterdheid.
- Een eventuele vrijstelling zal alleen afgegeven worden wanneer er sprake is van, in de ogen van de begeleiders, grootmoedige inzet.
- De leerling moet positief met de aangeboden hulp omgaan en de gemaakte afspraken nakomen.
- Ondanks de goede inzet van de leerling scoort hij/zij gemiddeld onder de 4.
- De inspanning is dusdanig onevenredig groot dat ook andere vakken/leergebieden er onder lijden en de leerling in de situatie komt niet het diploma te kunnen halen dat bij zijn of haar capaciteiten past.

B. Bovenbouw

Wie komt er in aanmerking voor een vrijstelling?

- Een leerling in het vwo met een door de school erkende dyslexieverklaring krijgt de kans om de tweede MVT te vervangen door een ander vak met een studielast van tenminste 440 klokuren. Het vervangende vak kan (in overleg met de decaan) worden gekozen uit het aanbod van eindexamenvakken in de bovenbouw vwo van Reggesteyn.

In het havo hoeft een leerling geen tweede taal te kiezen. In het vwo is het vervangen van de 2e MVT niet verplicht. Een alternatief is dat de leerling een extra vak kiest om, na het eindexamen en indien nodig, Frans of Duits van de eindexamenlijst te kunnen strepen.

Andere mogelijkheden van vrijstelling MVT in de bovenbouw vwo:

- Leerlingen die in de onderbouw al waren vrijgesteld / aangepast programma van deze MVT hadden.
- Leerlingen van allochtone afkomst die tot dan onderwijs volgden in hun moedertaal (NT2). Zij stromen in een hoger leerjaar in en hebben daarvoor geen Frans en/of Duits gehad.
- Leerlingen die voor de eerste keer tot een school voor vwo worden toegelaten, direct in de bovenbouw komen en daarvoor buiten Nederland vergelijkbaar onderwijs hebben gevolgd. Daarbij heeft men weinig tot geen Frans en/of Duits gehad.

Let echter op bij overstap havo naar vwo:

- Leerlingen zonder een dyslexieverklaring maar met een havodiploma waarbij de profielkeuze/ keuze vrije deel zonder Frans én Duits is geweest, komen niet in aanmerking voor vrijstelling in de vwo bovenbouw. In dat kader worden leerlingen met plannen om naar het VWO te gaan door de decaan aan het einde van het derde leerjaar gestimuleerd een 2de MVT (als extra vak) of 2 extra vakken te nemen.

Nijverdal

Willem de Clercqstraat 7

7443 XG Nijverdal

+31 (0)54 853 37 00

Rijssen

Cattelaar 2

7461 PK Rijssen

+31 (0)54 853 38 00